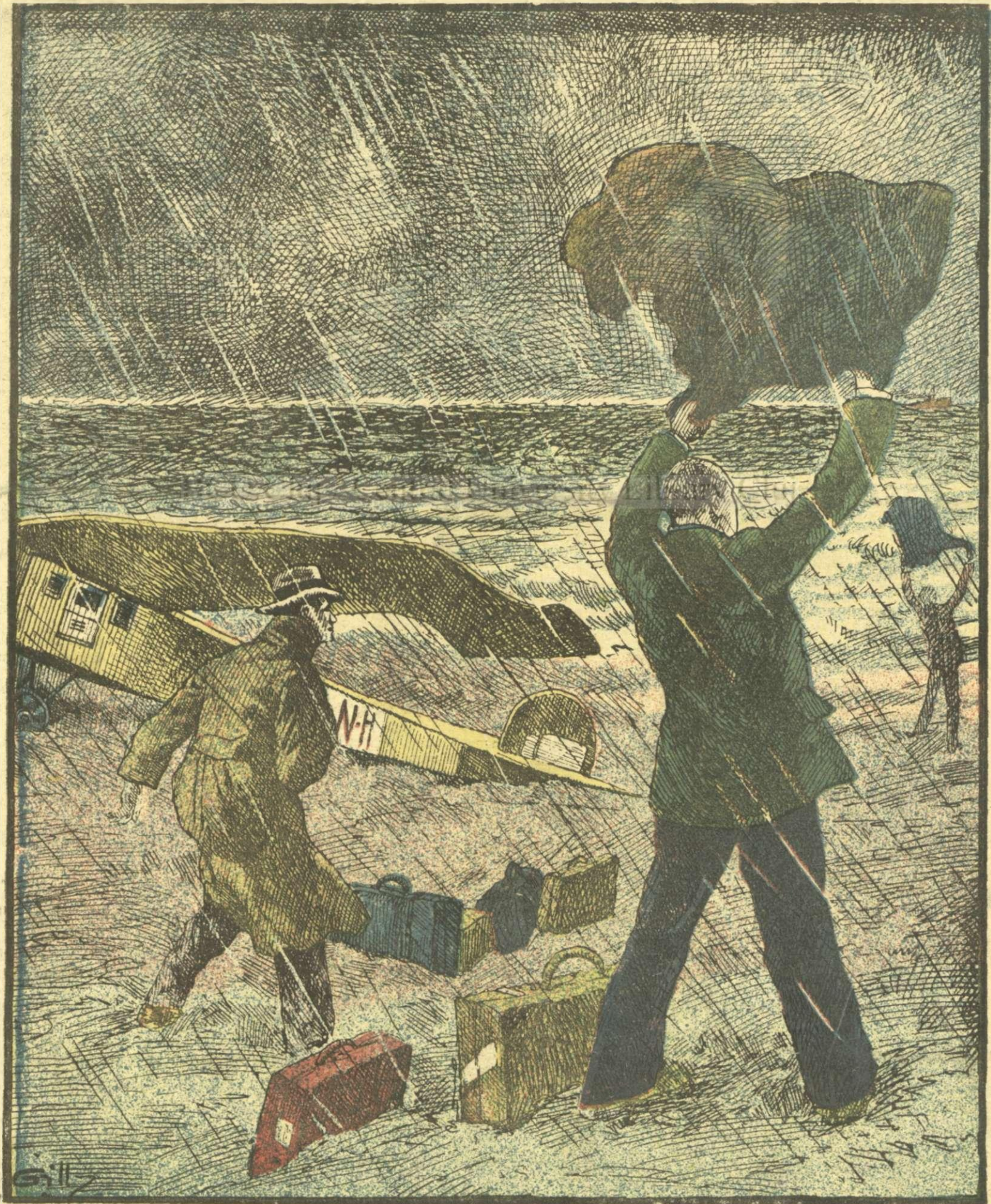

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Naufragiații aerului

(Vezi explicația în text).

Teatrul românesc în nouile ținuturi

Teatrul e un admirabil mijloc de propagandă națională. Minoritățile știu foarte bine acest lucru și de aceea propaganda lor prin teatru e foarte întinsă. Sub această formă, ele isbutesc să-și păstreze neștirbit caracterul etnic.

Aceasta este și datoria lor. Nimeni nu are nimic de spus împotriva tendințelor de păstrare neatinsă a graiului și tradițiilor etnice de către popoarele conlocuitoare pe pământul românesc. Dacă ar face altfel, poate nici nu s'ar putea crede în sinceritatea manifestărilor lor. Ceea ce li se pretinde este ca ființa lor etnică s'o mărturisească și s'o cultive pe temelii de stat românesc și în sfera aspirațiilor superioare ale țării.

Dar dacă teatrele minorităților merg bine, nu mai puțin adevărat e și faptul că teatrul românesc în nouile ținuturi ar putea să meargă și mai bine.

Sunt străduinți serioase și cinstite în această direcțiune. Sunt însă și centre unde chiar românii noștri, din nefericire, pun bețe în roate teatrului românesc.

Nomina odiosa!

Nu-i estetic și nu-i românească a-

ceastă faptă. Micile ambițiuni și culisele sunt interzise în acest domeniu.

Toată lumea, dornică de inovațiuni estetice și culturale în folosul țării, trebuie să sprijinească pe cei ce se trudesă să înalțe teatrul românesc în nouile ținuturi românești.

Trecerea victorioasă a d-nei Agatha Bârsescu prin marile centre ale țării a dat prilej minorităților să constate și de fapt că avem artiști la înălțimea oricărei scene din lume.

La Chișinău, primirea însuflețită a populațiunii, făgăduința înființării unui conservator al marelui tragedian, rugămintea ca să nu mai plece din țară, sunt dovezi că teatrul românesc poate da o nobilă expresiune artei scenice.

În fața acestei realități, broaștele amintite în vilanelul lui Rostand din *Chantecler*, trebuie să curme orăcăiala lor. La Sibiu ca și la Cluj, la Cernăuți ca și la Chișinău, să domniască spiritul de îndreptare și civilizație, ce se visează încă în unele cercuri din București.

Aceasta este pretențiunea demnă a ceasului de acum.

L. I.

Văzute și auzite

O reprezentație de amatori

Când eram în clasa a treia de liceu, fetele de aceeași vârstă de pe strada noastră erau în clasa corespunzătoare la externat sau la profesional.

La ducere și la înapoiere, ne vedeam mai în fiecare zi și, de ce n'aș spune-o? simțeam o plăcere pe care, îndrăsnesc s'o spun, o împărtășeau și ele.

Cunoștințele durau de multă vreme, din primii ani ai copilăriei; liceenii și camaradale lor formau o mare și vioasă familie.

Convorbirile noastre se învârtneau mai ales în jurul „Bibliotecii pentru toți”, pe care librăria Müller începuse s'o răspândescă, cu lucrări alese și atractive, dar nu ocoteau complimentele reciproce pe care, instinctiv, fetele și băștii și le fac chiar atunci când se joacă.

Pentru ca să impresioneze mai mult, unii liceeni aprindeau din când în când o țigară; li se părea că fumul le dă un aer de superioritate, în orice caz că-i înainteașă nițel în vârstă și li scutură până la un punct de neseriozitatea copilăriei. Surprinși de profesori sau părați de colegi, ei se alegeau adesea cu pedepse grele, — în genunchi în clasă, chemați Duminica la școală, eliminați pe 3 zile, — dar acestea nu puteau potoli avântul tinereții.

Alții căutau mijloace mai puțin riscante, de pildă producțiunile artistice, în special reprezentațiile teatrale. În adevăr, — ne gândeam unii, — trebuie să faci o impresie adâncă asupra frumusețelor ca să niște roluri jucate de sincerii lor adoratori. Și de aceea ne hotărâm odată să reprezentăm o piesă într'un act, care punea în scenă suferințele unui ucenic de cis-mărie.

Drept sală a teatrului servea o cameră neînchiriată din casa unui coleg. Decorurile erau lucrate din coate de hârtie vopsită, pe care le întrebuițam la rotocoale de smeu. Pentru mustăți și bărbi făcusem apel la lăna dintr'o saltea plesniță. Mai greu ne fu să găsim bainele, dar în cele din urmă colegul intră în garderoba tatălui său și cără un stoc de pantaloni, veste, și sacouri.

Trimiserăm invitațiile, fixarăm o oră la care știam că părinții colegului lipseau Duminica de acasă și făcurăm toate onorurile grațioaselor spectatoare, care se grăbiră să sosească, cu codițele de păr prinse în cerc, cu tenul alb și mătăsoș, cu buzele păruind și cu ochii strălucind de bucurie.

Un ciacan lovi de trei ori în dușumea, cearșaful ce servea de cortină fu tras pe sfoară spre sobă și reprezentația începu să se desfășoare, noi știind bine textul, îngroșându-ne vocea, ca să părem oameni mari și umflându-ne pieptul ca să umplem vastele baine ale stăpânului casei, un om cam gros, — și cam rău, judecând după cele întâmplate.

În adevăr, pe când eram mai strasnici în rol, se deschide ușa și apare tatăl colegului. După un moment de buimăcire, în prag, pune mâinile în șolduri și ne ropede:

— Nu vă rușinați?... Haimanalelor!... Mi-ați făcut casa de răs!... Ia uite ce-au ajuns hainele mele!...

Noroc că fetele nu l-au văzut când a ridicat bastonul, fiindcă se strecuraseră hănișor și pe urmă se risipiseră ca potârnichele.

Multă vreme am ocolit pe alte străzi, ca să nu le mai întâlnim, și când se întâmplă, fără să vrem, să ne pomenim față în față, noi ne roșeam și ele nu se puteau ține de răs.

De atunci am rămas cu mătăsoasa timidității în prezența ochilor frumoși și trebuie să fac sforțări mari ca să-mi ridic privirea asupra unor ochi frumoși, și mai ales ca să lupt cu magnetismul lor.

Don Jon

Toată bogăția e numai viața și nici un păcat nu e mai de neertat decât acela d'a risipi.

Smiles

Sensibilitatea în funcția civilizației

Într'o carte apărută de curând, sub titlul: „Le Déséquilibre du monde”, dr. Gustave Le Bon, face următoarea observațiune: „dacă inteligența umană a progresat nelincetat în cursul veacurilor, sentimentale, care sunt în realitate adevăratele mobile ale conduitei, au rămas neschimbate. Amorul, gelozia, ura, ambiția, sunt azi aceleași, ca și în timpurile cele mai primitive ale istoriei. Omul modern e poate mai puțin impulsiv decât erau oamenii renasterii, judecați după memoriile lui Benvenuto Cellini; el pare a stăpâni mai bine reflexele sale, dar nu le stăpânește multă vreme...”

Din citatul de mai sus, care cuprinde o observațiune exactă din punctul de vedere psihofiziologic, se ajunge la concluzia că există, totdeauna, o mare deosebire între mobilele intelectualității și mobilele sensibilității.

Firește că în toate acțiunile umane sensibilitatea joacă rolul principal și apoi intervine intelectualitatea cu reflexiunile și legile sale. Procesul civilizației impune însă o modificare a structurii sociale, tocmai din cauza acțiunii intelectuale, care urmărește constant să domine sensibilitatea.

Într'un război, forța morală, care face parte din domeniul sensibilității, e un factor de primul ordin pentru câștigarea victoriei, dar cine poate nega opera intelectuală ce o săvârșește un general, comandant de armată, în biroul său, departe de teatrul de operațiuni, dar, care e în funcție directă de victoria ce se urmărește? Opera intelectuală e rece, calculată, preugetată; dar, față de structura organismului uman chemat să execute, ea trebuie să facă apel imediat la sensibilitate. În cazul acesta, sensibilitatea e însăși forța morală a trupeii combatante; încrederea în rezultatul fericit al eforturilor ce se vor desfășura. Această forță morală, această încredere nu se poate obține pe calea reflexiunii și a examenului conștiințelor, ci prin biciuirea sensibilității. De aceea intervin cuvântările entusiaste, apelurile la sacrificiul suprem; de aceea e invocată imaginația patriei îndurerate, etc. Fără aceste mijloace de a excita sensibilitatea combatanților, forța morală ar suferi, dacă ea ar fi lăsată la discrețiunea forțelor pur intelectuale.

Inteligența poate să controleze voințele și actele, poate să justifice acțiunile umane, dar nu are posibilitatea, fără concursul sensibilității, să provoace direct dezlănțuirea unei acțiuni.

Firește că în ritmul impus civilizației, umanitatea suferă în structura sa din cauza imboldurilor impuse de sensibilitate.

Romulus Seisănu

Neufragiații aerului

— Vezi ilustrația din pag. 1 —

Acum câteva săptămâni, un monoplan Fokker din serviciul regal aerian olandez, a fost nevoit să aterizeze pe bancul Goodfin, unde vin să se sfârșame vapoarele pe vreme de ceață. Acest banc situat lângă coasta engleză, în marea Mănecei, este foarte temut de vapoare care îl ocotesc cât pot. Aeroplanul care plecase din Amsterdam la Londra, avea pe bord afară de pilot, trei pasageri. Un accident la motor l'a silit să coboare pe banc. Neavând telegrafie fără fir, se găsea într'o situație critică mai ales că marea se suia și înghițea din ce în ce bancul. După două ore, pasagerii au fost salvați de un vas ce trecea în larg.

Sonetele iubirii¹⁾

DE LEONTIN ILIUSCU

III

*Tu ești Mercaba, taină și-este slova,
Iar eu sunt Iochanan, sunt Ben Zohai....
Pe muntele cel sfânt — ca și Sinai —
Te-am înțeles din mila lui Iehova.*

*Când mai târziu, fui Maur din Cordova
Păgânul, tot pe tine te visai,
Și-acum doi secolii tu model mi-erai
Imi inspirai pe Venus de Canova...*

*Și'n rremuri când luptam printre Cruceferi
Să'nfrâng Islamul cel nebiruit
Alături de creștini voinici și teferi,*

*Tot tu-mi dădeai arânt nestăpânit,—
Tu ce-mi răsași din lumea de luceferi.
Un semn ocrotitor în înfinit.*

IV

*In mantia-i de purpură Osiris
Visează nesfârșite primăveri
Și roua în superbe schinteieri
Perlează printre florile de Iris*

*Osiris, din înaltele-i tăceri,
Dă viață tuturor ce'n largul firii-s. —
Și'n ochii tăi împrăștie Osiris
Uitarea suferințelor de ieri...*

*De câte ori, felină visătoare,
Vii să m'alini cu-a gurei dulci chemare,
Ca să-mi alungi un gând amar și tris,*

*De-atâteaori simt lângă mine îngeri
Că-mi dau în dar — s'aline-a mele plângeri —
Cămașa necusută a lui Crist...*

1) Vezi numărul precedent.

tru ce era în adevăr, drept un somn mai lung și mai dulce decât celălalt, care sosea la vremea lui, și pe care fiecare speță se ducea să împărtășească la rândul său într'un loc retras, în ziua desemnată de natură.

De la înălțarea omului era altceva.

Mielușelul lipsa la chemarea behăită a munișii, și când dânsa îi căuta urmele după smălțurile lănei sale, îi mirosea a sânge ierburile în locul unde încetase el să le pască.

El își zicea atunci: a trecut omul pe aici.

Se întruniră ca să găsească leac nenorocirilor pe care le aducea cu el acest nou mosafir al naturii, destinat printr'un instinct fatal să-i turbure armonia. Și cum ideile cele mai indulgente predominau în totdeauna în sfătuirea înțeleaptă a acestor popoare nevinovate, se hotărî să se trimească omului ambasadori aleși printre cei mai inteligenți și cei mai serioși: pe elefant, pe cal, pe bou, și pe câine.

Însărcinarea acestor personaje de frunte să ofere noului venit domnia jumătății lumii cu condiția de a sta acolo cu familia lui, și va înceta de a înspăimânta restul viețuitoarelor cu înfățișarea lui amenințătoare prin ieșirile lui sângeroase.

— Să trăiască zise leul, dar să respecte drepturile noastre și libertatea noastră, dacă nu vrea să fac cu el, cum a făcut și el cu noi, încercarea unghiilor și a dinților mei! Este cea mai bună hotărîre pe care o poate lua dacă mă încred în puterea mea; căci foloasele mișelești pe care le a răpît până acum se bizue pe vicisuguri nedemne de adevărata îndrăzneală. Și'n același timp leul învăță să răcească și-si lovi pântecile cu coada.

— Nu sunt foloase pe care să nu le stăpânim mai bine zise căprioara. S'a ostenit degeaba urmărind cel mai mic dintre căpriorii mei, acela al cărui cap de abia trece peste cele mai pipernicite tufșuri, și l-am văzut căzând, gâfâind și scârbit, după câteva sforțări neîndemnatice.

— Am să clădesc ca el, când oi avea poftă zise castorul, case și cetăți.

— Am să-i împotrivesc un pieptar care nu se teme de lovirile lui, zise rinocerul.

— I-ași fura, dacă ași avea poftă nouii sărăcuți din brațele mamei lor, zise vulturul.

— Nare să mă urmărească'n ape zise hipopotamul.

— Nici pe mine'n văzduh, zise sfredelușul. Sunt slab și mic dar sbor.

Ambasadorii încuviințați cu hotărîrile însărcinătorilor lor, se duseră la locuința omului care-i aștepta și care se pregătea să-i primească.

El îi primi cu acea viclenie mângăetoare și mincinoasă care de atunci s'a numit bună-cuviință.

A doua zi, el puse o gluguliță uleiului, o zăbală și un frâu calului, bouului un jug, fiarele elefantului, și se îndelefnici să construiască pe spînarea lui un turn pentru război. În ziua aceea fu inventat acest cuvânt groaznic.

Cănele care era din firea lui leneș mănăciș și fricos, se culcă la picioarele omului și-i linse ca un netrebnic mâna care-l înlănțuia. Omul judecă pe câine destul de disprețuit ca să-l găsească bun să se facă complicele său. Dar oricât să fi fost de rău cel din urmă din animalele create, el adusesese cel puțin sentimentul binelui și al răului, el împărțea în numele jostnicului său sclav o pecetie veșnică o infamie care nu s'a șters în nici o limbă.

Cuceririle sale fiind stârșite, el se încumeta la crimă prin înlesnirea cu care o săvârșea.

Își făcu o meserie din vânatoare și din război, înecă cu sângele dobitoarelor vesela pozoabă a câmpiilor, și nu cruță nici măcar în turbarea sa, frații și copiii lui.

Lucrase un metal omorător care străpungea și tăia carnea; și-i făcuse aripi înpodobite cu penele păsărilor. El avu grijă în vremea asta să se întărească cu fortificații noi, și copiii cari ieșeau din monstru se duceau, mai departe să zidească alte orașe și să aducă alte prăpăduri. Și peste tot pe unde sosea omul creațiunea disperată urla de durere.

Materia inorganizată însăși păru că simte groznică primejdie a viețuitoarelor.

Elementele se deslănțuiră contra omului cu atîta furie ca și cum l-ar fi putut cunoaște. Pământul pe care-l văzuse până atunci așa de liniștit și splendid fu incendiat de focuri subterane, trăsmit de meteorii văzduhu-

Omul și furnica

Când sosi omul pe pământ, animalele trăiau acolo de secole nenumărate, fiecare după nevoile lor, și nerecunoscând nici un stăpân.

Anul n'avea atunci decât un anotimp care întrecea în dulceață cele mai frumoase primăveri. Tot pământul era încărcat de arbori care de patru ori pe an împărțeau florile lor fluturilor, fructele păsărilor cerului, și sub care se desfășura un întins și gras ierburit, nestârșit în întindere, veșnic vioriu în bogată verdeață din care patrupezele, mari și mici cu greu curățau ici și colea îmbelșugata bogăție. Pământul era pretutindeni neted, parca ar fi fost potrivit de roata turnătorului pentru că nu fusese încă scormonit de culcarea, nici svărcolit de vulcan, nici pusit de potoape. Nu se găseau locuri din acelea sterpe care dau naștere gândurilor triste, precum nu existau nevoi din acelea arzătoare care desvoltă pasiuni sălbatece. Nu erau fiare răfăcătoare de nici un fel. Cine ar fi avut un suflot ar fi fost o plăcere atunci să trăiască.

Lumea era așa de frumoasă înainte de a fi venit omul!

Când sosi omul pe pământ, gol, îngrijorat, fricos, dar ambițios, râvnitor, nerăbdător de sbuciumări și de putere, animalele îl priviră cu mirare, se deteră la oparte din fața lui și-l lăsară să treacă. Un neam întreg ieși din el, și acest neam, gelos și fricos, cât fu slab, se îngrădi în domeniile lui și dispăru multă vreme.

În sfârșit într-o zi, spațiul pe care-l ocupa nu-i mai ajunsese ca să-l hrănească. El și pe fugă împrejurul îngrădirilor ca să prindă pasărea

în cuibul ei, iepurele în culcușul lui de noapte, căprioa sub tufșurile ei, cerbul sub umbrării lui cei mari.

El îi răpi tremurânzi în fundul vizuinelor, îi sugrumă fără milă și mănăca carne și sânge.

Mumele băgară de seamă mai întâi. Se auzi pentru prima dată în pădure un șgomot imens de gemete care nu se puteau asemui cu nimic, căci nu se cunoșteau vijeliile.

Omul era înzestrat cu o facultate specială sau ca să ne exprimăm mai drept, Dumnezeu îi lovisc, printre toate celelalte creaturi cu o infirmitate proprie nenorocitei sale spețe. Era inteligent, presimți în cuvând, că animalele necăjite vor deveni primejdiioase pentru el. Dânsul inventă lațuri ca să prindă pe imprudenti și pe neîndămânatici; șiretlicuri ca să înșele pe cei slabi, arme ca să omoare pe cei tari. Cum ținea cu deosebire să se apere, se încenjură cu îngrădiri și meterezuri.

Numărul copiilor lui înmulțindu-se din zi în zi, îi dete'n gând să-și înalțe locuințele deasupra pământurilor joase. Zidi etaje peste etaje, el construi primele case, fondă primul oraș pe care grecii l-au numit Biblos, ca aluzie la numele Biblion cu care numeau cartea; și este probabil că făcuseră astfel ca să reprezinte printr'un singur cuvânt origina tuturor calamităților lumii. Acest oraș fu regele popoarelor. Nu se știe nimic despre istoria lui, afură doar că văzu jucând primii dănuțitori, aprovizionându-se primele măcelării, și ridicându-se primul orașod. Animalele se speriară adevărat de înmulțirea acestui neam dusman care inventase moartea, căci înaintea lui, înțetarea existenței nu trecea decât ven-

PORTRET, de pictorul Aurel Bordeneche. (Vezi cronica din numărul precedent).

ULTIMA NOAPTE A LUI DON JUAN

Cu ocazia frumosului succes pe care îl repurtează la Paris „Le Masque de fer” al lui Mauricé Rostand, fiul marelui poet dispărut, punem sub ochii cititorilor — în traducerea d-lor C. A. I. Ghica și G. Nutrescu — un fragment din „Don Juan” ultima piesă a lui Edmond Rostand, care a avut cu ocazia reprezentării la Paris, un mare succes.

ACTUL I

Un palat la Veneția, o sală mare deschisă care dă spre Marea Adriatică. În mijloc o masă pusă luminată cu torțe.

SCENA I-a

Don Juan, Sganarelle

DON JUAN

Lucinda, Arabela, Armanda, Isabau

SGANARELLE

Cei zece ani trecut-au de-acum stăpâne

DON JUAN

Și vor să-și schimbe visul cu-al dragostei inel
Inelul-acesta este de sticlă, Sganarelle.

SGANARELLE

Cei zece ani trecut-au stăpâne, stăruesc...

DON JUAN

Ce-ți pasă ție oare?...?

SGANARELLE

Plecați?

DON JUAN

Nu, mă găsesc de bal

SGANARELLE

Așa...

DON JUAN

Mai tare ca mândrul Anibal,

Mă bucur de izbânda îndată după bal.

SGANARELLE

Dar dacă vine ora temută, totul pierd;

DON JUAN

Când pomenești de oră ea vine

SGANARELLE

O...

DON JUAN

Tăcere

Ascult-o cum pe turcă ușor ea se desprinde

Și umbra inserării aripa și-o întinde...

SGANARELLE

Și numai de plăcerea fictivă de-a numi

Clopotnița o turcă vroiti să stați aci?

DON JUAN

Da, da... Imi plac pantofii fecioarelor Ve-

[neții —

Pantofii albi ca unda din raza dimineții,

Drept interpret vreau astăzi un gondolier

[istet

Un trubador de seamă, un mândru cântăret...

Femeiele au toate un farmec răpitor

Și nimeni nu-i în stare să le reziste lor;

Mă drag și tot asemeni semetu-i leu, la fel

Ca sufletu-mi cu care se înfrățește el,

Spre labele-i întinse un stol de porumbei

S'adună în pusderii ca jarul de scântei

Ca leul ce renunță cu-o falnică pornire

La dominația mării pierzându-se'n iubire

Ca tine. O: cetate nebună și profundă

Eu mi-am clădit o lume pe trecătoarea-ți

[undă...]

SGANARELLE

Acest oraș omoară

Da...

SGANARELLE

Cum, ai ei?

Dar va să zică — atunci al dragostei crâmpei
S'a stins de tot?? —

DON JUAN

Veneția; o subredă Cetate

Cu stâlpi subțiri de ipsos și petre dantelate

Cu ziduri șlefuite, cu străzi ce'noată'n apă

Când doi amânți își chiamă iubirea mai a-

[proape

lui, și necat de apele cerului. Și când fenomenul dispărea omul rămânea tot în picioare.

Micul număr de animale care scăpase de aceste nenorociri și care nu făcea parte dintre acelea pe care dușmanul comun le supuse, nu șovăiră să se ferească de primejdici sau vecinătate prin toate mijloacele de care dispuneau prin instinctul și geniul lor. Vulturul, fericit văzând că a răsărit stânci inaccesibile se grăbi să-și cocotească cuibul în culmea lor; pantera se ascunse în păduri nepătrunse, gazela în nisipurile mișcătoare care ar fi îngropat lesne picioarele mai puțin agere și mai puțin ușoare ca ale ei; capra neagră în ghetari cu piscurile albastrii; hiena printre morminte.

Licorna, hipogriful și dragonul făcuseră a-știa drum, că nu i-a mai văzut nimeni de atunci. Zicătoarea comună în Orient este: că grifonul s'a dus dintr'un sbor să se ascundă în faimosul munte Kaf, care este lanțul lui și pe care navigatorii îl caută încă.

Omul crezuse că spusese tot ce mai rămăsesse și fu mulțumit restul.

Tradus de D-na E. I. Pallă
după Ch. Naudier

*Fericirea care trece prin năbădăile
peleziei e ca o față frumoasă ciupită
pe vărsat.*

Bourget

IN REPAOS, de sculptorul Spiridon Georgescu. (Vezi cronica din numărul precedent)

Căpăține de măgari

— ANECDOTA —

Un țaran, mergând o dată
În plimbare prin Lipsani,
—mira de câtă marfă,
Sumedenie de bani,
Stă prin rasturi grămădită
Prin alese prăvălii
Cu mari geamuri cât peretii
Și cu table aurii.

Cercetându-le d'a rândul,
El zărește, acuşic
O ciudată prăvălie
Care marfă n'are pic.
Vede lavite d'a lungui
Înșirate lângă zid
Și tejghele goale, care
Cu ferestre se închid.
Cum că e o zărăfie
Înțelegeți negreșit,
Dar el, bietul cască-gură,
Stă pe loc nedumerit.

În năuntru se mai află
Un om singur, un băiat.
Deci, voind să afle ce e,
Pe acesta l'a-trebat:
— „Domnișorule, mă iartă:
„Aș dori prea mult a ști:
„Cam ce-anume vindeți oare
„Dumneavoastră pe aci?
„Amploiatul, june ferchez
„Care poartă ochelari,
„Mă răspunde, ca să ridă:
— „Căpățane de măgari.”

— „Hei, îi zise-atunci țaranul,
„Privind țintă la țingău,
„Ți-e ciudată, ce-î drept, marfa,
„Dar nu-ți merge de loc rău.
„Căci, cum văd, închee dânsul
„Cuvântând cu dulce glas —
„Nevândut până acumă
„Un cap numai țî-a rămas”.

N. ȚING

DON JUAN

Și chiar de-ar fi astfel...
E drept c'aventurieri vin să sfârșească în el.
Ș'aici murind se sfarmă cel mai frumos pahar
Refuz cu toate-acestea, să plec spre alt hotar;
Intr'un ora; feeric de dragoste'nfocată
Văzui lumina zilei pentru întâia dată
Și vreau să-mi văd sfârșitul pe locul unde
[sunt
Căci Don Juan nu poate să aibă pe mormânt
Decât inscripția-aceasta: Născut fu la Sevilla
Și săvârșit din viață aici; te prinde mila
De mine? — n'avea teamă și nu gândi'napoi
Căci diavolul se poate a și uitat de noi.

SGANARELLE

De noi?

DON JUAN

Da ai dreptate dar vezi mă mostenesc.

SGANARELLE

Ah cum

DON JUAN

N'ai fost cu mine, în juru-mi nu păsești?
Vezi meritele tale mai greu vor apăsa
În fața nobilimei, când le vei spune-așa;
Am fost însoțitorul lui Don Juan mereu
Iar Doamnelor...

SGANARELLE

Ce oare putea-voi spune eu?

DON JUAN

Te temi de strămtorare; dar vei găsi stă-
[pâni,—
Stăpână și pe suflet îți vei găsi ca mâni,

SGANARELLE

Cum spuneți?

DON JUAN

Da, de umbra-mi femeia îndrăgita
În lipsa mea va cade cu sluga în ispită...
O conștiincios contabil al inimilor care
Le-am îndemnat să bată cu atâta'nfiorare.
Câncâte sunt la număr? O mie și mai cât?

SGANARELLE

O mie trei stăpâne; ajunge însă-atât

DON JUAN

Eu n'ama fost niciodată mai sprinten și mai
[bine
Dispus ca'n clipa asta; m'am dus printre
[ruine.

Ia cioplitori'n aur să caut o casetă
Lucrată cu finete ușoară și cochetă
Ca să păstrez într'însa răvase de iubire...
O! simt în seara asta atâta nălucire...

PARFUMUL, studiu de impresie, în bronz, de sculptorul Spiridon Georgescu. (Vezi cronica din numărul precedent: „Saloane de artă“.

Ș'acum să stăm la masă, în jurul nostru-i aur
Și aurul închiagă din toate un tezaur;
Dar cine îți spune oare că diavolul mai este
În preința noastră încă; doar diavolu-i
[poveste

El a perit din lume n'o spune Tertulian?...
Văd viața mea'ntreagă ntr'un parc Italian
Deapurarea scăldată în valuri de iubire.
În valuri nesfârșite de vis și amăgire...
Dă-mi spada mea și masca, al meu e Viitorul
Mă duc;.

O VOCE (în depărtare)

E Buratini...

DON JUAN

M'a străbătut fiorul
Trecutului, la glasul ce-a răsunat în zare...
VOCEA

E. Buratini...

DON JUAN

Vocea se-aude tot mai tare...

SGANARELLE

(ducându-se să privească pe lereastră)
Bătrânul pe de cheiul des Esclavons... știți
[bine

Acel ce are teatrul de marionete... vine

DON JUAN

A... Puleinella... cât sunt de mulțumit
Și în timp ce stând la masă, urându-i bun
[venit,

Ne-om ospăta în lege precum Trimălcion
Obicnuia să aibă la masă un bufon.

traducere de Const. A. I. Ghica

PORTRET, de pictorul Aurel Bordenache. (Vezi cronica din numărul precedent).

OSCAR WILDE

CASA CURTEZĂ NEI

Impresiune

(REVELIONUL)

Cerul e brodat cu roseață ne-
statornică; negurile se învârtesc
alungându-se, și umbrele fug.

Zorile se nălță din mare, pre-
cum o doamnă albă se'nălță din
pat.

Săgeți dantelate de bronz trec
străbătând puful nopții, și-un
lung val de galbenă lumină se
'ntinde, în tăcere, pe turnuri, pe
palate.

Și lărgindu-se din belșug pe
dună, el deșteaptă și face să-și
ia zborul o pasăre ce bate din
aripi.

Toate vârșurile nucilor por-
nesc a se mișca; și toate crengi-
le sunt încârstate cu linii de
aur.

La Verona

— Cât de greu sunt la sufl,
scările caselor regilor, pentru pi-
cioarele oboșite ale unor exilați
ca mine!

* Vezi „Universul Literar“ în-cepând dela No. 45 din 18 Noem-
brie 1923.

Traducerea acestor poeme ale lui Oscar Wilde e datorită d-lui
M. Negru.

Și cât de sărată, de amara,
pâinea ce cade dela masa aces-
tui câine!

Mai bine ar fi fost pentru
mine să fi murit pe drumurile
însângerate ale războiului, ori
să mi se fi atârnat capul deas-
pra porții Florenței, decât să
trăiesc astfel, în devălmășie cu
toate făpturile cari cadă să mur-
dărească esența sufletului meu.

Blestemă pe Dumnezeu și
mori!

Ce nădejde este preferabilă a-
cesteia?

El a uitat-o, printre plăcerile
cetății sale de aur și ale zilei
sale vecinice.

Ah! Tăcere! Inapoi la fiarelor
cari-mi întunecă închisoarea, au
ceea ce nimeni nu-mi poate lua,
iubirea mea, și toată gloria ste-
lelor.

Trad. M. Negru

FILATELIA

GERMANIA : a) timbre postale de 50 mărci (unicolore) 1000 mărci (tipografie) 4000 și 5000 mărci impresiune pe cauciuc (Gumnidruck) 10.000 și 100.000 mărci, 5 mii (Tausend) mărci pe 4 pfenigi 8 mii mărci pe 30 pfenigi, 15 mii mărci pe 40 mărci, 20 mii mărci pe 12 mărci, 20 mii mărci pe 25 mii mărci 20 mii mărci pe 200 mărci, 30 mii mărci pe 10 mărci, 75 mii mărci pe 1000 mărci; (pe o parte a acestor figurine valoarea este indicată în miimi) b) tirbru postal de 5 mii (tausend), 50 mii și 75

mii mărci (desen nou) 25 mii mărci pe 25 mărci, 30 mii mărci pe 200 mărci, 75 mii mărci pe 300 mărci, 100 mii mărci pe 400 mărci; 125 mii mărci pe 1000 mărci, 250 mii mărci pe 500 mărci 400 mii mărci pe 15 pfenigi 400 mii mărci pe 30 pfenigi, 400 mii mărci pe 40 pfenigi, 800 mii mărci pe 5 pfenigi, 800 mii mărci pe 300 mărci, 800 mii mărci pe 400 mărci, 800 mii mărci pe 1000 mărci, 2 milioane mărci pe 5 mărci și 2 milioane mărci pe 200 mărci.

AMERICA. (Statele-Unite), timbre postale de 1 cent., 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 20, 25, 30, 50 cent. 1 dolar, 2 și 5 dolari; timbru de 10 cent. pentru scrisori.

CONGO BELGIAN: timbru poștal de 5, 50-75 centime și 1 franc.

DANEȘARCA: timbru poștal de 5 ore.

SPANIA: timbru poștal de 15 centime.

CANADA: timbru poștal de 1 dolar.

AUSTRALIA: (Commonwealth): Noua Guineea britanică (Papuas) timbru poștal de 6 pence.

LUXEMBURG: timbru poștal de 3 franci.

POLONIA: timbru poștal comemorativ de 3000 mărci poloneze emis cu ocazia aniversării de 150 de ani a instituției consiliului instrucțiunii publice și a decesului lui Stanislas Konarski.

Informațiuni filatelice

Dăți pentru cititorii noștri care ne-au cerut adrese de schimb, o serie de asemenea adrese:

— Fichel Klein, rue Jardin Rosetti Imm. Ri-so, Cairo (Egipte).

— Colonel C. Pastore, Pesaro (Italia).

— Dr. Heitov Maia, rue do Príncipe 280. Recife, Pernambuco (Brazilia). Schimbul pe Yvert. (Pentru colecționari avansați).

— M-me Selima, rue Kir st. Bomonti, 51 Chili, (Constantinopoli).

— Charles A. Sireilles, Postes Françaises 67. Smirne (Turcia).

— A. Sanon, S. José, Costa Rica. Base Yvert minimum 200 fr.

— P. J. Reys, Casilla 3547. Santiago (Chili) baza Yvert, minimum 60 fr. preferă timbre noi.

— Florin Begnescu-Galați. Iată mai sus adresele cerute. Primit scrisoarea. Eu sunt.

— C. Orășianu

Florile dimineții

Cu părul despletit pe alba pernă,

Pe umeri în șuvițe revărsat, —

O statuie de marmoră eternă

Păreai în somnul tău neturburat.

Și cum veghiam sub vraje de neuroză,

Mi se părea că tu nu mai respiri:

Păreai o nămsuflețită roză

Ce n'a știut vreodată de zefiri.

O, nu-ți dai seama...noaptea șermecată

Că nu se mai întoarce cu-al său jar.

Dar ce știai tu, statuă 'nrozată?

Erai doar un obiect frumos și rar.

Și noaptea se făcuse mai albăstră

Și clară ca o piatră de safir,

Iar florile agățate la fereastră,

De somn țineau închis al lor potir.

Cum se înalță jumul de tândăie

Simțeam amorul meu urcând încet,

Părea că 'n zori, din el n'o să rămâe

De cât un sbor pe cerul violet.

Muriseră mai multe dintre stele

Și tu dormeai un somn ca de abis;

Pe geam agățătoarele zorele

Dormeau și ele fără nici un vis.

Nikita Macedonski

*Cei care rid de ideal și-și bat joc
de acei care se conduc de el, seamănă
cu cei care pretind că nu e trebuință
să ai înaintea ta o față
să-ți lumineze pașii porniți p'un drum
obscur.*

Bonghi.

Figuri parlamentare

D-RUL ANTON IONESCU, deputat

Are părul alb colifite, deși-i abia la începutul maturității. E la el o îngrijitoare disproporție între bătrânețea înfățișătoare, glasul par'că înodat și energia care-i răscolește uneori privirile și gesturile proectate.

D-rul Anton Ionescu e tipicul impulsiv, care prin auto-coercițiune medicală și-a tot domolit p'rnirile, ca să fie în total convenabil. Convenabil, nu însă hotărît disciplinat. De aceea și manifestarea lui ca parlamentar are ceva de resemnat. Se silește să fie la locul lui, totuși... nu-i nici măcar ca practician medicinist în momente, când Camera se transformă într-o sală de desfășurări violente, care pretind imperios bromură. Atunci medicul este el însuși captat de contagiune și se sbate și el în vârtejul de strigăte, apostrofe și gesturi amenințătoare, la un milimetru de lovire.

D-rul Anton Ionescu a făcut și literatură politică, pe care o înfățișă într-o formă, pe care noi, tinerii de atunci, o numiam „punctualistă”, fiindcă era scrisă cam așa: „Nu mai merge... trebuie... schimbă sistemul... de guvernare...”

Mai târziu, a încercat să scrie teatru social și piesele lui imi păreau susținute. Iar între bolnavii din Moldova, a scris o foarte frumoasă nuvelă, — mi se pare — „Acasă”, gemând de duioșie.

LEONTE MOLDOVANU, deputat

N'am auzit pe nimeni altul, pronunțând cu mai multă încredere, cu mai ispititoare stăruință, cu mai hotărîtă prietenie, cuvântul „Vintilă”, așa cum îl rosteste Leonte Moldovanu. — E desigur vorba de Vintilă Brătianu. — Și nu știu intrucât corespunde unor nevoi sufletești fanatică asta atașare a lui Moldovanu, care-i o fire deschisă, leală până la naivă prietenie, dornică de luptă în arenă deschisă.

Leonte Moldovanu a fost multă vreme profesor și peate de aceea discursurile lui au și acum o notă didactică, frizând uneori pedantismul, alteori atingând greutatea repetițiilor ca o necesitate de a fi cât mai explicite.

Ca fost profesor, e și acum prieten elevilor lui și-i bucură să le păstreze un fel de amicitie părintească. Suferă cumplit, când prietenii mai tineri, ori mai bătrâni, îl dezamăgesc, poate fiindcă în genere îl interesează amănuntul.

Oricât a trăit în medii de variate intrigi selecte și profesioniste ale autoritarismului politic de din dosul cortinei, a rămas fiul de țaran prudent, înarmat cu vigilența apărării, oricând.

Are o ambiție, pe care și-o mărturisește, o repetă, o susține: să fie ministru. Dar nici cea din urmă remaniere nu l'a făcut. Și nu știu, dacă și-acum pronunță tot așa de cald, de vibrant, de atașat, cuvântul „Vintilă”.

Brak

Scopul educațiunii trebuie să fie să facă un om, nu o enciclopedie. Sufletul învățăcelului nu e un vas care să se umple ci o flacără care trebuie întreținută.

Littre

O comisie rogatorie

de PIERRE BENOÎT

— Urmare și sfârșit —

Pțițin îi explică iute scopul misiunii noastre. Prizonierul, care semăna cu o cucuvea slabă, pironi asupra noastră ochii săi sălbăticiți.

Venind rândul meu, încep interogatoriul de identitate:

— Cum te cheamă?

Colonelul îmi răspunse îndată. Labulov, cu ochelarii pe nas, scria:

— Merge bine, mormăi Pțițin. Voi ieși odată din beciul ăsta.

Eu ajunsei iute la esențial.

— Ești în curent cu trădarea lui Cebarov?

— În curent, foarte în curent, tot ce poate fi mai în curent, zise colonelul.

— A primit el bani dela aliați?

— Bani, mulți bani.

— Nu știi c'am cât?

Prizonierul se reculese; el numără pe degete.

Șase milioane de rupii, spuse el.

Pțițin zâmbi.

— Șase milioane de rupii. Cât face asta?

— Mai mult de șaiszeci de milioane de ruble, răspunse Zabulov. Dar cât poate să facă toate aceste rupii pe coasta murmană?

— Dacă mă întrebați fiecare, spuse omul, nu vom mai sfârși niciodată.

— Are dreptate, făcui eu jignit; rămânând fiecare la rolurile voastre. Nu noi vom discuta răspunsurile, ci tribunalul.

— Perfect, făcu colonelul, scărpinându-și sinistru părul.

Eu reluai:

— Am zis deci șase milioane de rupii. Cine i le-a dat?

— Generalul englez, la întoarcerea din Belucistan.

— O singură dată?

— În mai multe dați. În toate seriile, aproape de ora 6, generalul englez sosea în hidroavion și scobera în dosul liniilor noastre. Cebarov îl aștepta. El petrecea toate diminețile scriind planuri ce-i le dădea apoi seara. Generalul englez socotea și plătea douăzeci de rupii linia.

— Pore de câine! Pțițin. Nici Tolstoi nu câștiga atâta!

— Cât timp a ținut asta? întrebai.

— Șase luni.

— Dă-mi voie, zise Zabulov, care era în culmea uimirii. Dar e de necrezut? Cum nu l-a prins pe acest general englez?

— Vinca cu uniformă engleză din timp de pace, îi spune colonelul, astfel că era imposibil de a se distinge în rândurile armatei roșii. Dar când uniformă sa s'a uzat, a venit în kaki, atunci l-am recunoscut, și Cebarov, furios, a pus să mă închidă... Iată tot!

— Ce infam ordinar acest Cebarov! murmură Pțițin. Afacerea sa e limpede.

— La ce atribui tu trădarea generalului? întrebai pe prizonier.

— Nevoia de bani, zise Pavliceff. Femeile...

— Ah! ah! iată-l pe acest ticălos, făcu Pțițin cu un răs zglobiu. Femei, câte femei?

— Două. A pus să se clădească pentru ele o vilă mare, la Ivangorodi, cu porcelanuri de Sèvres.

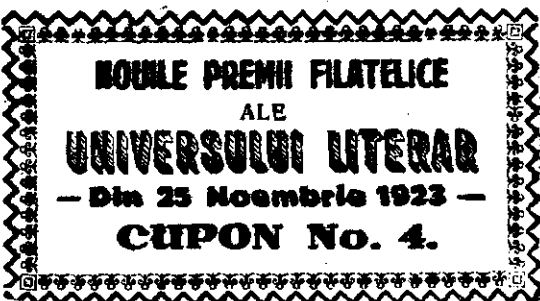
— Și tu cunoști numele acestor femei?

— Da. Nastasia Filippovno, logodită la Gania, fiica generalului Ivolghin și Aglaia Epancin, fiica generalului Epancin.

— Ce de generali! murmură Pțițin uluit. Ah! Va să zică avea legături cu lumea mare.

— Mi se pare c'am zărit undeva aceste nume, făcui, probabil în cronică mondenă din „Novoje Wremja”.

— N'are aface. Asta-i de ajuns. Acum vrei să semnez depoziția? făcu Pțițin, adresându-

du-se lui Pavliceff.

Colonelul semănă, fără nici o obiecțiune.

A doua zi, când mă întorsei la Barovici, mă prezentai lui Kesolm.

Imbrăcat cu o splendidă pijama impodbită cu dantele, delegatul stă în fața unui dejun bogat. Când fui introdus, el sfârșise toc-

-- Ivan Ivanovici, în sfârșit! Ai ajuns la mai de telefonist.

-- Ajuns la timp? întrebai eu.

timp?

-- Da, am primit o știre dela Toropeț.

Colonelul Pavliceff a murit astă-noapte.

Nu mă dumeresc de loc de norocul nostru.

-- Am sosit la timp, răspunsei.

Și înținsei procesul-verbal al depozitiei Kesolm: îl luă. Pe măsură ce-l citea, fața îi se înpurpura. Ochii săi cei mici strălucea.

-- Ce înseamnă aceste absurdități, strigă el.

Impresionat, nu răspunsei.

-- Pe Pavliceff l-ai interogat? Mă întrebă el cu o privire de mânie.

-- Pe el însuși, răspunsei eu slab, celula 44.

Kesolm scoase un țipăt de fiară.

-- Celula 44!

El sări la telefon.

Fortăreața Toropeț. Pentru delegatul justiției sovietului: și ceva mai întele.

Allo, Toropeț, aci delegatul justiției sovietului Barovici. Cine a ocupat aseară celula 44? Allo! Mai repede... Bine, bine... Și colonelul. Și care era numărul celulei lui Pavliceff? 32? și 34? ei bine!

Puse aparatul jos și mă privi cu furie:

-- Idoi, idioti fără de leac! urlă el. A-ți greșit colina, a-ți luat interogatorul unui nebun!

-- Un nebun! bălbâi eu.

Dușmanea se clătina sub sine.

-- Dacă vor scăpa teafăr din daravera asta, fui zisei, jur să nu mai primesc prezidarea comisiei regatorii.

Și, plin de spaimă, îmi aruncaii privirea spre Kesham.

El recită raportul. Doamne! Zambia. Apoi, începu să râdă fără sovăială. Idiot, e cu desăvârșire idiot, strigă el.

Dar basta! Pavliceff nu mai există spre a-și recuza iscălitura. Acum va pune acest proces-verbal la dosar și de data asta, nu veți fi pedepsiți. Mi-e tot-una, mă grăbesc să fiu ost-seară la sețință, spre a vedea ce mutră va face nenorocitul de Cebarov.

Trad. de Paul R. Marian

Cine a fost Don Juan?

Un primar spaniol, Gabriel Tellez, călugăr din ordinul „Merçi”, a prezentat pentru prima oară pe scenă sub numele de Tirso de Molina, o figură care exista de mult în folklorul Spaniei. „El Burlador de Sevilla” nu era un seducător de femei, ci un șarlatan grosolan, odios publicului.

După unii autori, istoria lui Don Juan Tenorio și a Comandorului ar avea legătură cu o adevărată dramă. Un tânăr din Sevilla ucisese în duel pe comandorul Gonzales de Ulloa după ce-i atrăsese fiica într-o cursă. Vinovatul ar fi fost pedepsit de către călugării franciscani în capela în care se afla mormântul victimei. De aci s'a acreditat versiunea statuei răzbunătoare. După alții, ideea statuei însuflețite ar fi fost luată dintr-o comedie a lui Lope de Vega. Din Spania acest tip trecu în Italia și de aci la Paris unde italienii dela Palais-Bourbon îl reprezentară către anul 1658; traducerea franceză inspiră „Le Festin de Pierre”. S'a discutat mult dacă Molière voise să facă din Don Juanul său un personaj simpatic, cu toate că era ateuist.

Cine l'a făcut însă, într'adevăr simpatic pe Don Giovanni, a fost Mozart care transformă personajul din libretul abatelui Lorenzo da Ponte într-o victimă a unui ideal meren neatins și meren căutat.

Evoluția aceasta se urmează cu Hoffman, autorul Povestirilor fantastice, apoi cu Byron și Musset care, în „Namouna” salută un don Juan „mai mare, mai frumos, mai poetic” de cât acel al lui Molière.

De atunci tipurile s'au înmulțit. Théophile Gautier a introdus pe Don Juan în „Comedia morții”; Prosper

Merimée în „Sufletele purgatorului” se silește să smulgă infernului pe acel al „seducătorului” din Sevilla.

După cum vedem reabilitarea a fost încercată de pretutindenți și suntem departe de acel „Burlador” cinic și desgustător care după cum spunea Hoffmann, era „o insultă pentru omenire și pentru creator”.

Gilly

Spicind publicațiile străine

O genealogie regală ciudată

O legendă curioasă stabilește că, acum 1200 ani înainte de era creștină, două din cele zece triburi ale lui Israel, cărora li se pierde urma după cativitatea Babilonului, s'au stabilit în Insulele Britanice.

Cea ce e cert e că regina Victoria credea în îndepărtata sa ascendență asiatică și studiasse cu cel mai viu interes arhivele păstrate la castelul din Windsor.

Iată cum savanții au stabilit filiațiunea: Cinci sute optzeci de ani înainte de Christos, prințesa Te-Tep-lir, fiica lui Zedehiah, ultimul rege israelit a luat în căsătorie pe Eochard, regele Irlandei, care luă numele de Heromon de Tara. Din acest strămoș, regele Angliei, își trage origina sa și se înrudește ast-fel cu psalmistul David.

(Daily Chronicle)

Citiți ziarul

Științelor și Călătoriilor

Care apare în fiecare Marți

Mamă și amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH

În dauna firii lor deschise, a sincerității lor, a legăturii lor, aceste două ființe leale și iubitoare, simțeau strecurându-se între ele o răceală, o pricină de ruptură. Pentru întâia oară Filip făcuse să intervină amintirea mamei lui și pentru prima oară d-na de Gremilly își aducea aminte că era amanta copilului unei prietene.

Incetul cu incetul, enervați și încantați că nu mai aveau să facă dovezile lor de curaj, alunecară pe nesimțite într'un soi de vorbărie mondenă, până ce ajunseră să vorbească de lucruri indiferente, ca să se pregătescă pentru o retragere decentă.

-- Veniți de sigur mâine? -- zise la sfârșit d-na de Gremilly, fără să bage de seamă că nu'l mai tutuia.

-- Îți făgăduiesc -- îi răspunse el tutuind-o, dar cu o grație fermecătoare.

D-na de Gremilly nu se simți în stare să'l potreacă și după ce-i strânse mâna, rămase pe canapea, pe când el se depărta.

Plânse aci o bucată de vreme, apoi socoti că nu e demn de ea să păstreze atitudinea asta și sculându-se repede, sună spunând slugii să potrească pe nepoata ei.

Când Louise de Courlieu intră, d-na de Gremilly, care se temea să n'o trădeze ochii plânși, nu-și privi câtă-va vreme nepoata, de și li vorbea, dar tocmai când Louise răspun-

dea la o întrebare fără importanță, mătușa ei fu mirată de accentul vocii sale. Se întoarse repede spre ea și, privind-o, observă că și ea avea ochii roșii de plâns.

-- Dar ce ai? -- o întrebă d-na de Gremilly.

-- Nimic, mătușică.

-- Ești supărată pe mine?

-- De ce aș fi supărată tocmai pe d-ta?

-- Am fost uricioasă azi dimineață.

-- Dar de loc.

-- Ba da, mi-aduc bine aminte; eram enervată, trebuie să mă ierți copila mea.

Pentru prima oară d-na de Gremilly zicea Louisei copila mea. De o cam dată, aceasta avu un pretext de înduioșare până la lacrimi și ingenuchiind înaintea mătușii ei chiar în locul unde Filip ingenuchiase:

-- Cât ești de bună! -- îi zise ea, sărutând aceleași mâini pe cari Filip le sărutase aci-neaură.

-- De loc; nu sunt bună -- răspunse repede d-na de Gremilly ridicând-o -- sau cel puțin nu de ajuns, de vreme ce te fac să plângi cu capriciile mele și cu bunătatea mea neașteptată... Te-am chemat să te previu că astă seară mergem la teatru. Trimet chiar acum să-mi rețină o lojă. De-te de te îmbracă și fă-te frumoasă.

-- Dar ce se joacă, mătușică dragă?

-- Nu știu, dar în ori-ce caz o comedie. Am să m'abonez la Comedie. Mi-e teamă să nu te plictisești.

-- Vai, mătușică, îți jur...

-- Taci! nu te jura. Nu găsesc ceva mai înspid, mai odios, mai ridicul ca jurămintele.

Sculându-se cu vioiciune și lăsându-și nepoata surprinsă de această brutalitate care intrerupea o pornire sufletească delicioasă, d-na de Gremilly plecă să dea ordine pentru plăcerea, poate melancolică, ce-o făgăduise nepoatei.

IV

Într'un antract d-na de Gremilly primi în loja sa vizita unui prieten -- mai bine zis a unui aspirant -- care nici odată nu se dase pe față, care nu fusese nici odată prenumărat printre curtenitori, dar care se ținea totdeauna într'o disponibilitate rezervată, discret, politicos, atent, observând foarte bine, dar nevăzând de obicei decât ceea ce vrea să vadă, păstrând totdeauna dreptul de a privi se încăpățănase asupra aceluiaș punct de ochiadă, nevariind pentru aceasta mai mult ca astronomul care-și mișcă telescopul pe acelaș porțiune de cer în urmărirea aceleiaș stele.

D. Brazier nu era un sceptic. Credea mai întâi în el însuși, hotărât dar fără iluzie; în multe idei generale și într'un foarte restrâns număr de persoane.

D-na de Gremilly era steaua invariabilă pe care o contempla cu o încredere și o răbdare uimitoare. Era convins că femeia aceasta așa

Pagina Copiilor

Șiretenia lui Puiu

Spirit de observație

Doctorul. — Puiule la scoate limba.
Puiu. — Nici mort, d-le doctor, am scos-o ieri și m'a bătut mama rău de tot...

— Mămițco, de ce ai păr alb?
 — Fiindcă m'ai supărat tu.
 — Da? Ce trebuie s'o fi necăjit tu pe mama mare de-a albit așa...

de frumcasă, așa de calmă, așa de inteligentă, așa de dreaptă, i-ar face fericirea și că la rândul-i, fără falsă modestie, și el i-ar conveni; numai că simțise după oare-cari observații cari nu erau încă tentative; că nu sesisese încă vremea să-și prezinte candidatura.

Sunt mulți indivizi în lumea asta, mai mult înțelepți decât nebuni, cari trăiesc dintr'un vis, așa cum credincioșii trăiesc prin aerul la care aspiră. A crede e prima condiție a fericirii; cea mai neînsemnată dintre realitățile ce vine după acela este complimentul acestei fericiri voluntare; dezamăgirea nu atinge decât cu mare greutate pe acela, care se cățește de greșelile ce comite. E orgoliu în caracterele acestea, dar orgoliul este izvorul zelos mai bune virtuți omenestii.

Căți-va ani de zile, d. Brazier cunoscuse și el furtuni cumplite. Ieșise însă din ele muiat până la oase într'o filosofie care-i moderase simțurile și-i dase toată amploarea judecării. Verbea despre pasiuni așa cum un amator vorbește de galeria lui de tablouri, rânduindu-și amintirile, valorificându-le fără să le mărească prețul, ne mai crezându-se destul să avut pentru aceasta. Ajunsesse în perioada aceea a vieții în care nu se mai bea decât vinuri rare cu pahărețul și-i plăcea să aștepte bucuriile din urmă, lăsându-le de mai înainte să împărănească spre a le găsi și mai bune.

Avea 50 de ani trecuți și nu părea să aibă mai mult de 40. Fost ministru plenipotențiar, își făcuse ștrengăriile în străinătate; corect în Franța, stimat pentru caracterul lui leal și rece, păra puțin curtos pentru că perspicacitatea sa îi ajungea, era totdeauna bine venit în societate, pentru care nu era nici odată supărător. Era dorit pretutindeni din cauza spiritului său, dar nimeni nu îndrăznește să-l facă un mesafir obicinuit, tocmai de

teama acestui spirit care nu înțepa nici odată, dar lăsa să i se vadă acul.

D-na de Gremilly avea de el exact aceeași părere pe care el o avea despre ea. Nici un bărbat nu i-ar fi părut mai demn să-i fie soț, decât n'ar fi avut pe de-asupra înțelepciunii ei, flacăra aceia care ardea încă și care-i domina rațiunea. Fără să fie cu desăvârșire sigură că aștepta de la ea un ceas de plictisală, de bunătate, de slăbiciune sau de oroare de singurătate, se simțea că e sub privirea lui și din această pricină încerca o tainică mulțumire. Dovada aceasta de stimă era ceea ce o satisfăcea mai mult. Intre ei nu era prietenie familiară, era însă un fel de perpetuă atingere a două personalități egale cărora nu le rămăneau decât să se întoarcă una către alta, spre a se vedea mai bine și a se strânge în brațe. D-na de Gremilly ar fi făcut bucurios din el confidentul său, dacă n'ar fi fost într'o epocă în care nu trebuia să se spovedească nimănu. Il primea rar, nu atât din voință ei, cât din aceea a d-lui Brazier. De teamă de a nu fi confundat cu un amant, lăsa într'adins lungi intervale după fiecare vizită; dar accepta cu o curtenitoare grabă invitațiile la masă și nu lipsea de la nici o serată.

În loja ei, d-na de Gremilly strălucea în seara aceea. Era mai frumoasă ca totdeauna pentru că suferea și pentru că efortarea eroică ce făcea o însuflețea cu curajul ei și-i scotea în relief frumusețea. Era prin urmare într'o dispoziție favorabilă spre a primi un om cu spiritul solid, cu mult bun simț, cu multă experiență, care nu-și mai aducea aminte de nimic din viața lui ascunsă, dar era totdeauna gata să dea cele mai bune sfaturi, chiar asupra a ceea ce nu știa; într'atâta filosofie lui, fără să ceară spovedanie, era mereu gata să primească.

N'avea, repet, nici o bănuială despre legătura d-nei de Gremilly cu Filip de Luzay; de și n'ar fi fost surprins s'o afle într'o zi și de o bucată de vreme credita chiar această sollicitudine maternă de care era inconjurat Filip. El însuși, din cauza relațiilor sale în lumea diplomatică, fusese solicitat să intervină, atunci când a fost vorba să sprijine demersurile pe lângă ministru. Cunoștea pe d-na de Luzay; găsea foarte naturală această provincială a abandonat pentru o bucată de vreme pe fiul ei unei bune prietene și știind poate din experiență părerea de rău, golul pe care-l lasă absența unui copil în sufletele făcute să iubească mult, el ierta excesele, așa cum ar fi iertat și beția de iubire a acestei maternități de adopțiune în care se deschidea întreg sufletul acestei femei neștiutoare de dragoste.

Își închipuia el bine că d-na de Gremilly își ațâța focul inimii ca să tășnească din ea toate scânteiele; dar prefera grija această la femeia pe care o visa a lui, manilor egoista ale unei carități banale, chiar în afară de gustul pentru cele proaste sau pentru păpuși.

Se vede că trebuia prea puțin pentru ca înțepa lui să pătrundă taina a cărei aromă o și miroșise, dar acest prea puțin nu-i cerea încă să se ocupe de el. Cui experiența îi învățase de mult să știe că nu există prăpastii imposibile în inima celei mai cinstite femei, se țerea să bănuiască prea de vreme pe femeia pe care o stima, fiind totdeauna timp pentru o asemenea dovadă.

Fu deci de bună credință când, după cele câteva cuvinte asupra spectacolului și asupra lucrurilor inutile pe cari un om de bun simț nu poate să nu le debiteze, întrebă pe d-na de Gremilly ce mai făcea protejatul ei.

— Nimic, răspuns ea.

(Urmare în nr. viitor)